

Cirkulärnr: 2000:102
Diariernr: 2000/2178
Handläggare: Håkan Hellstrand
Leif Klingensjö
Sektion/Enhet: Tillväxt och Regional Utveckling
Sektionen för Socialtjänst
Datum: 2000-09-18
Mottagare: Kommunstyrelsen
Ansvarig arbetsmarknadsfrågor
Individ och Familjeomsorg
Rubrik: Aktivitetsgarantin

Tillväxt och Regional Utveckling
Håkan Hellstrand
Sektionen för Socialtjänst
Leif Klingensjö

2000-09-18

Kommunstyrelsen
Ansvarig arbetsmarknadsfrågor
Individ och Familjeomsorg

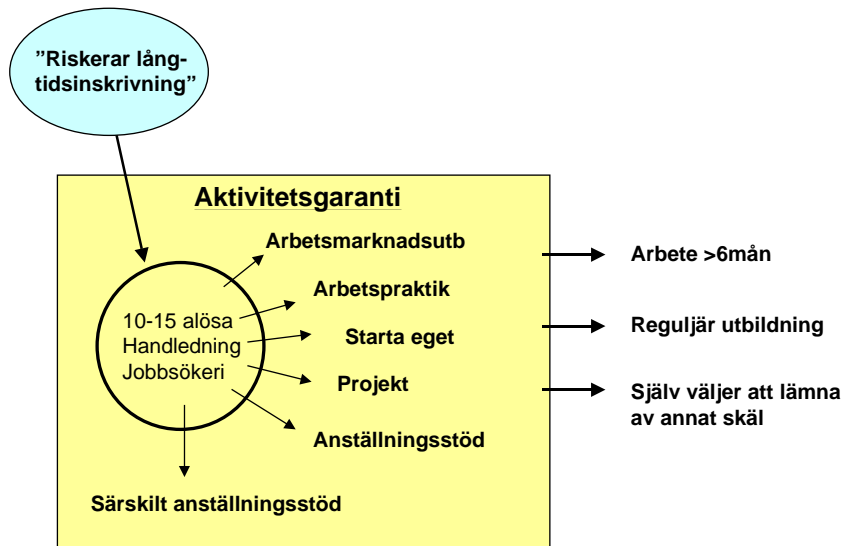
Aktivitetsgarantin

Inledning

Den 1 augusti i år infördes det nya arbetsmarknadspolitiska programmet aktivitetsgarantin. Införandet föregicks av pilotverksamhet i arbetsförmedlingens regi på drygt 40 orter under våren.

Aktivitetsgarantin innebär att arbetsförmedlingarna ska ta ett större ansvar för de som är eller riskerar att bli långtidsinskrivna vid den offentliga arbetsförmedlingen. Verksamheten ska bedrivas i handledda grupper om 10-15 arbetslösa. Arbetsförmedlingen kan efter överenskommelse samverka med olika samarbetspartner om verksamheten, t.ex. kommunen. I detta cirkulär ges en beskrivning av programmet ur kommunalt perspektiv. Vi har samrått med AMS angående cirkulärets sakinnehåll, däremot svarar vi naturligtvis ensamma för de kommentarer Kommunförbundet gör.

AMS och Kommunförbundet följer införandet av aktivitetsgarantin på nationell nivå och för diskussioner kring utvecklingen.

Programmets syfte och innehåll

Aktivitetens syften har fyra syften:

- att ge en stabil och uthållig aktivitet
- att bryta rundgången mellan åtgärder och öppen arbetslöshet
- att säkerställa att arbetslösa aktivt söker arbete även när de deltar i åtgärd
- att utveckla metoder som gör det lättare att aktivera de som drabbas av glesbygdens strukturproblem och de större städernas segregation.

Den enskildes medverkan i aktivitetsgarantin ska bygga på den handlingsplan som upprättats i samråd med den arbetslöse.

Handlingsplanerna och åtgärderna ska omprövas regelbundet, minst en gång per år. Befintliga arbetsmarknadspolitiska åtgärder och Europeiska Socialfondens mål 3 ska utnyttjas inom ramen för aktivitetsgarantins sammanhållna program.

Arbetsförmedlingen är ansvarig för att lämpliga insatser kan erbjudas de arbetssökande. Arbetsförmedlingen ska för ändamålet samverka med bl.a. kommuner, grupper av arbetsgivare, bemanningsföretag, ideella och ekonomiska föreningar exempelvis kooperativ.

Heltidsinsats utan tidsgräns

Inom ramen för aktivitetsgarantin ska den arbetslösa erbjudas en heltidsaktivitet till dess att han/hon:

- arbetat i minst sex månader utan att parallellt ha deltagit i andra aktiviteter inom ramen för aktivitetsgarantin
- påbörjar en utbildning i det reguljära utbildningsväsendet

- själv väljer att lämna aktiviteten.

Deltidsarbetslösa kan delta i aktivitetsgaranti motsvarande det arbetskraftsutbud de har. En person som är arbetslös motsvarande 25 procent av heltid kan alltså delta på 25 procent i aktivitetsgarantin.

Målgrupp

Målgrupp är arbetslösa personer som är äldre än 20 år och som är eller riskerar att bli långtidsinskrivna (mer än 24 månader) vid den offentliga arbetsförmedlingen.

I propositionen angavs att AMS i samråd med socialstyrelsen (senare förtydligat till att också gälla Svenska Kommunförbundet) skulle utforma kriterierna för vilka socialbidragstagare som kan anvisas till aktivitetsgaranti. Det är fortfarande oklart om detta uppdrag kommer att ges och hur det i så fall kommer att se ut. Det kommer alltså att dröja innan eventuella ytterligare centrala riktlinjer kommer. Vad som nu finns att utgå ifrån är det regelverk som tagits av riksdagen och som innebär att arbetsökande som *riskerar* långtidsinskrivning kan anvisas till aktivitetsgarantin reda från första inskrivningsdagen om det anses finnas behov. Propositionen som antogs av riksdagen innehöll följande vägledning:

"Regeringen betonar vikten av att personer som uppbär socialbidrag av arbetsmarknadsskäl erhåller samma möjligheter att omfattas av aktivitetsgarantin som arbetslösa som uppbär arbetslöshetsersättning. ... En aktiv samverkan mellan kommunen och arbetsförmedlingen är särskilt angelägen för att arbetslösa socialbidragstagares behov av arbetsmarknadspolitiska insatser skall tillgodoses. Regeringen förutsätter därför att ett formaliserat samråd sker mellan arbetsförmedlingen och socialtjänsten om vilka personer som anvisas till aktivitetsgarantin. Arbetsförmedlingsnämnderna har också en viktig roll när det gäller att finna formerna och skapa utrymme för insatser inom ramen för aktivitetsgarantin för dessa personer. ... Om förmedlingen gör bedömningen att det finns en risk för långtidsinskrivning och att personens framtida anställbarhet främjas av snabba insatser kan individen komma att omfattas av aktivitetsgarantin från första inskrivningsdagen."
(Prop. 1999/2000:98 kap 8.2)

Arbetsmarknadsnämnderna (tidigare arbetsförmedlingsnämnderna) har, enligt regeringen, en viktig roll när det gäller att finna formerna och skapa utrymme för insatser inom ramen för aktivitetsgarantin för dessa personer.

Ersättning till deltagarna

Deltagarna får aktivitetsstöd eller lön (anvisade med anställningsstöd). Aktivitetsstödet motsvarar ersättningen från arbetslöshetsersättningen för de som är berättigade till sådan och 103 kronor per dag för den som ej är kvalificerad. Regeringen avser att återkomma med ett förslag som innebär att detta belopp successivt höjs från år 2001. För detta har det i budgeten avsatts

200 miljoner kronor år 2001, 400 miljoner kronor år 2002 och 600 miljoner kronor år 2003.

Ersättning till anordnare

Ersättning för kringkostnader kan lämnas till den som anordnar aktiviteter inom ramen för aktivitetsgarantin. Kostnadsersättningen är maximerad till 150 kronor per deltagare och anvisningsdag (dvs. kostnadsersättningen påverkas inte av eventuell frånvaro).

Undantag från finansieringsbidrag

När programmet arbetspraktik används inom ramen för aktivitetsgarantin behöver anordnaren (dvs. den som tar emot praktikanten) inte betala finansieringsbidrag till staten.

Särskilt anställningsstöd för äldre

Inom ramen för aktivitetsgarantin finns ett nytt särskilt anställningsstöd för äldre personer vars möjligheter till reguljära arbeten ter sig särskilt ogynnsamma. En anställning med särskilt anställningsstöd ska kunna komma ifråga för den som:

- fyllt 57 år
- varit arbetslös eller har deltagit i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd i minst 24 månader
- omedelbart före anvisningen under samma tid varit anmäld som arbetssökande på arbetsförmedlingen
- samt tagit del av aktivitetsgarantin i minst 3 månader (dvs. kan vara aktuellt först fr.o.m. den 1 november).

Stödet lämnas i 24 månader med 75 procent av lönekostnaden, dock högst 525 kronor per dag. Den som är anställd med särskilt anställningsstöd omfattas inte av lagen om anställningsskydd.

Särskilt anställningsstöd kan vara ett alternativ för många som idag har offentlig tillfällig anställning (OTA), särskilt för de personer för vilka OTA upphör vid årsskiftet. Tre-månadsregeln kan dock hindra en direkt övergång till anställningsstöd. De som lämnar OTA vid årsskiftet och då ska gå över på anställningsstöd bör därför anvisas aktivitetsgaranti redan den 1 oktober.

Förordningar och förarbeten

Allmänna bestämmelser om Arbetsmarknadsverkets verksamhet återfinns i förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Begreppet arbetsmarknadspolitiska åtgärder har ersatts av arbetsmarknadspolitiska program. Programmen regleras i lagen (2000:625) och förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program, förordningen (1997:1275) om anställningsstöd samt förordningen (2000:630) om särskilda insatser för personer med arbetshandikapp. Den proposition

som föregick besluten hette Förnyad arbetsmarknadspolitik för delaktighet och tillväxt (1999/2000:98) och behandlades av riksdagens arbetsmarknadsutskott i betänkande 1999/2000:Au7.

Kommunförbundets synpunkter

Kommunförbundet ser positivt på att arbetsförmedlingarna får ett tydligt ansvar för arbetslösa med svag ställning på arbetsmarknaden. Det är mycket viktigt att det samarbete mellan arbetsförmedlingar, kommuner och andra som nu bedrivs på många håll kan fortsätta att utvecklas med stöd av aktivitetsgarantin. Det måste finnas en öppenhet för att lokala lösningar kan komma att se ut på ett annat sätt än de centrala reglerna för aktivitetsgarantin kan förutse.

De personer som är långtidsarbetslösa är ofta aktuella hos flera myndigheter och har ofta sammansatta problembilder. Inblandade myndigheter måste samverka med utgångspunkt från den enskildes deltagande för att rätt åtgärd ska kunna sättas in. Aktivitetsgarantin öppnar möjligheter för detta. Den bör ha sin utgångspunkt i en behovsbedömning snarare än strikta regler om inskrivningstider mm. Många i praktiken långtidsarbetslösa med sammansatta problem kan ha haft svårt att upprätthålla en kontinuerlig kontakt med arbetsförmedlingen. För dessa bör behovet av en arbetsmarknadspolitisk insats prövas i en samarbete mellan alla inblandade aktörer på lokal nivå (t.ex. arbetsförmedling, försäkringskassa och kommun).

Aktivitetsgarantin ger möjligheter till många olika och individuellt anpassade insatser för de långtidsarbetslösa. Det kan dock visa sig att det också behövs en mer permanent subventionerad form av sysselsättning/anställning för en mindre grupp långtidsarbetslösa som trots dessa insatser inte på sikt kommer att klara av att få ett arbete på den öppna arbetsmarknaden. Arbetskapaciteten kan, trots att man inte är arbetshandikappad, ligga lägre än vad arbetsgivarna kräver. Någon form av permanent lönebidrag/anställningsstöd kan då vara motiverat.

Kommunförbundets uppfattning är att det är mycket svårt att med centrala regler och kriterier bestämma vilka arbetslösa socialbidragstagare (oavsett om de är inskrivna eller ej vid förmedlingen) som ska anvisas till aktivitetsgarantin. De riktlinjer som finns i propositionen är tillräckliga för att inblandade myndigheter lokalt ska kunna komma överens om vilka personer som ska omfattas. Det förutsätter dock att arbetsförmedlingen, som är den som formellt fattar anvisningsbesluten, följer propositionens intentioner om lokalt samarbete och socialbidragstagarnas rätt till behovsprövad åtgärd.

Ersättningen till deltagare utan a-kassa är fortfarande på en för låg nivå. Förbundets uppfattning är att den lägsta ersättningsnivån ska höjas till åtminstone 240 kronor per dag. Därmed skulle individer utan stor försörjningsbörda ha en möjlighet att undvika försörjningsstöd som komplettering av ersättningen. Förbundets uppfattning är att de som deltar i arbetsmarknadspolitiska program ska ha en statlig ersättning upp till skälig levnadsnivå för ensamstående. Det lägsta aktivitetsstödet/utbildningsbidraget kommer att höjas den 1 januari 2001, 2002 och 2003. Hur hög ersättningen blir beror dock på hur många som behöver stödet eftersom höjningen har fastställt till 200 miljoner kronor per år. Det är därmed

osäkert om de aviserade höjningarna når upp till 240 kronor per dag och det tar lång tid innan höjningen är genomförd.

Kostnadsersättningen till anordnare på 150 kronor per anvisningsdag kan vara problematisk av två skäl. Dels kan det vara svårt att få tillräckligt hög kvalitet i arbetet med den aktuella gruppen, som ofta behöver betydligt dyrare insatser för ett lyckat resultat. Dels är det ett problem att kommunerna för att kunna ta emot deltagare i denna verksamhet behöver bygga upp och dimensionera sin organisation utifrån antaganden om ett visst antal anvisade. Delar av kostnaderna är naturligtvis fasta på kort sikt och kan inte anpassas till ett varierat antal anvisade. Kommunerna, snarare än staten, står därmed för den ekonomiska risken vid kraftiga variationer i deltagarantalet om överenskommelserna uteslutande innehåller ersättning per deltagare. Det vore därför bättre om kostnadsersättningen delades upp i en fast och en rörlig del.

Frågor

Frågor kring aktivitetsgarantin kan ställas till Leif Klingensjö, Håkan Hellstrand, Vivi Libietis och Åsa Person. Samtliga nås på telefon 08-772 41 00 eller e-post på formen fornamn.efternamn@svekom.se.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Enheten för Tillväxt och Regional utveckling
Sektionen för Socialtjänst

Håkan Hellstrand

Leif Klingensjö